

מבוא לטופולוגיה – תרגיל 6 (פתרון)

שאלה 1

(א) צריך לעשות בדיקות טכניות איבר-איבר. אעזור אם מישהו יתקשה.
(ב) תנו דוגמאות בהן מתקיימות הכלות של ממש בנוסחאות 20 ו-24.

פתרון

$$f(\cap_{\alpha \in I} A_\alpha) \subseteq \cap_{\alpha \in I} f(A_\alpha) \quad 20.$$

דוגמה:

יהיו:

$$f(a_1) = f(a_2) = b, (a_1 \neq a_2) \quad A_1 = \{a_1\}, A_2 = \{a_2\}, I = \{1,2\}$$

אזי $A_1 \cap A_2 = \emptyset$ ו- $f(A_1 \cap A_2) = \emptyset$. אבל $f(A_1) = f(A_2) = \{b\}$
לכן $f(A_1) \cap f(A_2) = \{b\} \supset \emptyset = f(A_1 \cap A_2)$.

$$f^{-1} \circ f(A) \supseteq A \quad 24.$$

דוגמה:

יהיו: $f(a_1) = f(a_2) = b, A = \{a_1\}, X = \{a_1, a_2\}$
אזי $f^{-1} \circ f(A) = f^{-1}(f(A)) = f^{-1}(\{b\}) = X \supset A$

שאלה 2

תזכרת

נסמן ב- $(x_n)_{n \in \mathbb{N}}$ סדרת מספרים ממשיים שאיבר ה- n שלה הוא מספר x_n .
תהי l_∞ קבוצה של כל הסדרות הממשיות החסומות, ז"א,

$$l_\infty = \{(x_n)_{n \in \mathbb{N}}, x_n \in \mathbb{R} \mid \sup_{n \in \mathbb{N}} |x_n| < \infty\}$$

נזכיר שהוכח בתרגיל בית 3, שאלה 1. א' שפונקציה $d: l_\infty \times l_\infty \rightarrow [0, \infty)$ כאשר $d_\infty((x_n), (y_n)) = \sup_{n \in \mathbb{N}} |x_n - y_n|$, מהווה מטריקה על l_∞ .

=====

יהי X קבוצת הסדרות כך ש- $X = \{(x_n)_{n \in \mathbb{N}}, x_n \in \mathbb{R} \mid \lim_{n \rightarrow \infty} x_n = 0\}$.

הוכיחו:

- (א) $X \subseteq l_\infty$
- (ב) הקבוצה F של הסדרות מסוג $(x_1, x_2, \dots, x_k, 0, 0, \dots)$ (ז"א, הסדרות עם מספר סופי של איברים לא אפסיים) היא תת-קבוצה ב- X .
- (ג) F צפופה ב- X בטופולוגיה המושרת על ידי המטריקה d .

פתרון

- (א) יהיה $(x_n)_{n \in \mathbb{N}} \in X$. אזי $\lim_{n \rightarrow \infty} x_n = 0$ לפי שעשינו בבית וגם בכיתה – כל איבריה של הסדרה החל ממספר N מסוים נמצאים בתוך כדור. אם נגדיל את הרדיוס של הכדור כך שגם קבוצה סופית $\{x_1, \dots, x_{N-1}\}$ תימצא בכדור המוגדל, אז נקבל שהסדרה חסומה, ז"א, $(x_n)_{n \in \mathbb{N}} \in l_\infty$, מש"ל.
- (ב) יהיה $(x_n)_{n \in \mathbb{N}} \in F$. אזי כל איבריה של הסדרה החל ממספר N מסוים שווים ל-0. אזי (תרגילי בית וכיתה) הסדרה קבועה לבסוף ו- $\lim_{n \rightarrow \infty} x_n = 0$, זאת אומרת, $(x_n)_{n \in \mathbb{N}} \in X$, מש"ל.

- (ג) צריך להוכיח ש- $\bar{F} = X$. יהיה $(x_n)_{n \in \mathbb{N}} \in X$ ותהי U סביבה של $(x_n)_{n \in \mathbb{N}}$. אזי קיים $\varepsilon > 0$ כך ש- $B((x_n), \varepsilon) \subseteq U$. כיוון ש- $(x_n)_{n \in \mathbb{N}} \in X$, אז $\lim_{n \rightarrow \infty} x_n = 0$. לפי הגדרת הגבול קיים $n_0 \in \mathbb{N}$ כך ש- $|x_n| < \varepsilon$ כאשר $n \geq n_0$. אם אנחנו אכשיו נתבונן בסדרה $(y_n) = (x_1, x_2, \dots, x_{n_0-1}, 0, 0, \dots)$ אז נראה ש- $(y_n) \in F$ ונקבל:

$$d_\infty((x_n), (y_n)) = \sup_{n \in \mathbb{N}} |x_n - y_n| = \sup_{n \in \mathbb{N}} \{|x_1 - x_1|, \dots, |x_{n_0-1} - x_{n_0-1}|, |x_{n_0}|, |x_{n_0+1}|, \dots\} = \sup_{n \in \mathbb{N}} \{0, \dots, 0, |x_{n_0}|, |x_{n_0+1}|, \dots\} < \varepsilon.$$

זאת אומרת, $(y_n) \in B((x_n), \varepsilon) \subseteq U$, ולכן $U \cap F \neq \emptyset$.
 אז הוכחנו בעצם שכל סביבה של (x_n) נחתכת עם F . זה אומר ש- $(x_n) \in \bar{F}$, מש"ל.

שאלה 3

נתבונן ברבוע Q במשור $\mathbb{R}^2$ עם הקודקדים: $(0,0), (0,1), (1,1), (1,0)$.

ז"א:

$$Q = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 \mid x = 0, 0 \leq y \leq 1\} \cup \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 \mid 0 \leq x \leq 1, y = 1\} \\ \cup \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 \mid x = 1, 0 \leq y \leq 1\} \cup \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 \mid 0 \leq x \leq 1, y = 0\}$$

הוכיחו ש- Q אינו איזומורפי ל- $\mathbb{R}$, ולשום קטע (פתוח, סגור או חצי סגור) ב- $\mathbb{R}$ ולשום קרן (פתוחה או סגורה מצד אחד) ב- $\mathbb{R}$.

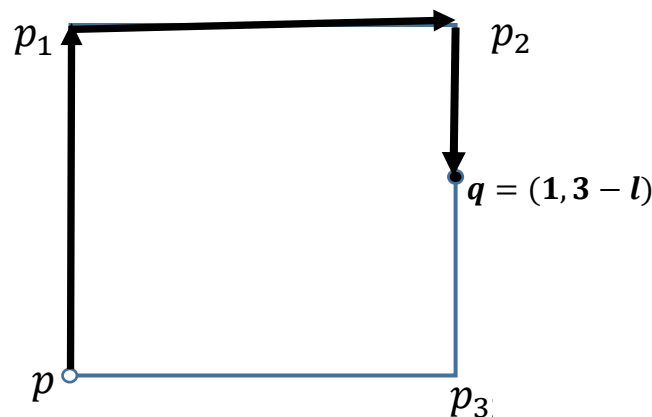
הוכחה.

קודם כל נוכיח טענה הבאה:

טענה

אם p אחד מהקודקדים של הריבוע Q אז $Q' = Q - \{p\}$ מרחב טופולוגי קשיר (כאשר הטופולוגיה מושרת מהמשור האוקלידי)

הוכחת הטענה. נוכיח את זה כאשר $p = (0,0)$. (לשלושת הקודקדים האחרים ההוכחה תהיה בעצם אותה ההוכחה רק הנוסחהות של φ קצת ישתנו.)

נגדיר פונקציה $\varphi: (0,4) \rightarrow Q'$ כך שאם נקודה זזה לאורך הקו השבור p, p_1, p_2, p_3, p (לקוון השעון, ראה הציור) אז כשהיא עברה מסלול עם אורך l , הקוורדינטות של המקום שלה: $\varphi(l)$:

$$\varphi(l) = \begin{cases} (0, l), & l \in (0,1] \\ (l-1, 1), & l \in [1,2] \\ (1, 3-l), & l \in [2,3] \\ (4-l, 0), & l \in [3,4] \end{cases}$$

הדוגמה בציור: $l = d(p, p_1) + d(p_1, p_2) + d(p_2, q) = 2 + d(p_2, q)$
 ו- $\varphi(l) = (1, 3-l)$.

קל לראות שהפונקציות:

$$\begin{aligned} \varphi_1 &= \varphi|_{(0,1]} \text{ כאשר } \varphi_1: (0,1] \rightarrow Q' \\ \varphi_2 &= \varphi|_{[1,2]} \text{ כאשר } \varphi_2: [1,2] \rightarrow Q' \\ \varphi_3 &= \varphi|_{[2,3]} \text{ כאשר } \varphi_3: [2,3] \rightarrow Q' \\ \varphi_4 &= \varphi|_{[3,4)} \text{ כאשר } \varphi_4: [3,4) \rightarrow Q' \end{aligned}$$

רציפות (אפשר להשתמש, למשל, קריטריון הסדרות).

אם נעיר שהקטעים $(0,1], [1,2], [2,3], [3,4)$ מהווים כיסוי סגור סופי של $(0,4)$ אז לפי אחד מהמשפטים של בנית פונקציות רציפות (ההרצאה האחרונה) אפשר להסיק ש- φ רציפה ו- $\varphi((0,4)) = Q'$. אבל $(0,4)$ מרחב קשיר ולכן התמונה שלו תחת העתקה רציפה גם קשיר (ההרצאה האחרונה). אזי Q' קשיר, מש"ל. (של הטענה)

עכשיו נניח בשלילה שקיים איזומורפיזם $i: Q \rightarrow X$.

מקרה 1. $X = \mathbb{R}$ או (a, b) או (a, ∞) או $(-\infty, b)$

אזי אם נסמן $p = (0,0)$ אז גם

$i|_{Q-\{p\}}: Q-\{p\} \rightarrow X-\{i(p)\}$ איזומורפיזם. אבל לפי הטענה $Q-\{p\}$ מרחב קשיר ו- $X-\{i(p)\}$ אחוד של שתי קבוצות פתוחות ולא ריקות ולכן – לא קשיר. סתירה.

מקרה 2. $X = [a, b]$ או $X = (a, b)$ או $(a, b]$ או $[a, \infty)$ או $(-\infty, b]$.
 לפי הטענה אפשר להוציא מ- Q קודקוד p כלשהו ו- $Q - \{p\}$ יהיה קשיר.
 אז יהיה $p \in Q$ קודקוד כך ש-:

$$\begin{aligned} X = [a, b] & \text{ אם } - i(p) \neq a \wedge i(p) \neq b \\ X = [a, \infty) \text{ או } X = (a, b) & \text{ אם } - i(p) \neq a \\ X = (-\infty, b] \text{ או } X = (a, b) & \text{ אם } - i(p) \neq b \end{aligned}$$

זאת אומרת, $X - \{i(p)\}$ המרחב לא קשיר אם מדובר בכל מרחבי X של מקרה 2.
 אבל - לפי ההנחה - הוא איזומורפי ל- $Q - \{p\}$, שקשיר לפי הטענה. סתירה.

שאלה 4

תהי $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ פונקציה רציפה. הוכיחו שהגרף של הפונקציה, זאת אמרת, הת-מרחב של המשור האוקלידי $\mathbb{R}^2$ המוגדר על ידי נוסחה:

$$G = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 \mid y = f(x)\}$$

הוא מרחב טופולוגי קשיר. (רמז: הוכיחו שפונקציה $(x \mapsto (x, f(x)))$ רציפה.)

הוכחה

תהי $g: (\mathbb{R}, d) \rightarrow (\mathbb{R}^2, d_\infty)$ פונקציה כך ש- $g(x) = (x, f(x))$ לכל $x \in \mathbb{R}$,
 d מטריקה רגילה ב- $\mathbb{R}$ ו- d_∞ מטריקה ב- $\mathbb{R}^2$ המוגדרת על ידי הנוסחה:

$$d_\infty((x_1, y_1), (x_2, y_2)) = \max\{|x_1 - x_2|, |y_1 - y_2|\}$$

(מטריקה הידועה מההרצאות ומהתרגולים).

נוכיח ש- g רציפה בכל נקודה.

יהי $a \in \mathbb{R}$ ו- $x_n \in \mathbb{R}$ - סדרה כך ש- $x_n \rightarrow a$ אזי $|x_n - a| = d(x_n, a) \rightarrow 0$.
 כיוון ש- f רציפה אז $f(x_n) \rightarrow f(a)$ ולכן $|f(x_n) - f(a)| \rightarrow 0$.

מכאן:

$$d_\infty((x_n, f(x_n)), (a, f(a))) = \max\{|x_n - a|, |f(x_n) - f(a)|\} \rightarrow 0$$

ולכן $(a, f(a)) \rightarrow (x_n, f(x_n))$ (ההרצאות) ואז g רציפה ב- a . לפי משפט אחד מההרצאות: g רציפה בכל $\mathbb{R}$.

הערה. הוכחנו רציפות g ביחס למטריקה d_∞ במשור. אבל כידוע לנו המטריקה הזאת שקולה למטריקה אוקלידית ולכן g רציפה ביחס לטופולוגיה המושרת על ידי שתי המטריקות השקולות. (סוף הוכחת הרציפות).

עכשיו נעיר ש- $G = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 \mid y = f(x)\} = g(\mathbb{R})$.

כיוון ש- $\mathbb{R}$ מרחב קשיר אז גם G – כתמונה שלו תחת הפונקצי הרציפה g - מרחב קשיר (ההרצאה האחרונה), מש"ל.

שאלה 5

תהי X קבוצה אינסופית. תהי τ - קבוצת תת-קבוצות ב- X כך ש- $\{\emptyset\} \cup \{U^c \mid U \subseteq X \text{ קבוצה סופית}\} = \tau$.

הוכיחו:

(א) τ – טופולוגיה ב- X (עשינו את זה פעם בכיתה!)
 (ב) (X, τ) מרחב קשיר.

פתרון

(א)

1. $\emptyset \in \tau$ לפי הגדרה. $X = \emptyset^c \in \tau$ כי $\emptyset$ קבוצה סופית.

2. יהי $U_\alpha \in \tau$ לכל $\alpha \in I$. אזי:

$$(\cup_{\alpha \in I} U_\alpha)^c = \cap_{\alpha \in I} U_\alpha^c$$

לפי ההגדרת τ , אז גם $(\cup_{\alpha \in I} U_\alpha)^c$ סופי ו- U_α שייך ל- τ .

3. יהי $U_n \in \tau$ לכל $n \in \mathbb{N}$. אזי:

$$(\cap_{1 \leq n \leq K} U_n)^c = \cup_{1 \leq n \leq K} U_n^c$$

לפי ההגדרת τ , אז גם $(\cap_{1 \leq n \leq K} U_n)^c$ סופי ו- U_n שייך ל- τ .

שייך ל- τ .

אז הוכח ש- τ טופולוגיה. מש"ל.

(ב) נניח – בשליטה ש- (X, τ) אינו קשיר. אזי קיימת קבוצה $U \subseteq X$ כך ש-

$$(*) \quad U, U^c \neq \emptyset$$

$$(**) \quad U, U^c \in \tau$$

$$(***) \quad U \cup U^c = X$$

אבל מ- $(**)$ נובע ש- U, U^c קבוצות סופיות. לכן – בגלל $(***)$ – גם X קבוצה סופית. סתירה. אז (X, τ) קשיר. מש"ל.